

NR 5 MAJ 2015

Årg. 20

VÄLKOMNA TILL
INVIGNING
AV VÅR NYA

VANDRINGSLED

SANDA - TJULS, TJULS - SANDA

LÖRDAGEN DEN

2 MAJ KL. 13 - 17

Kl. 13.00 invigs leden vid nya bron över kanalen nära Tjuls station.

Åke G Sjöberg klipper band och invigningstalar

Vi bjuder på kaffe med dopp både vid bron och vid Sanda station

Tipspromenad från båda hållen.

Guidad tur med Anki Wallin tillbaka till Sanda station

Skjuts tillbaka om du inte orkar gå.

Sanda station och Tjuls station kommer att vara öppna under dagen

*Välkomna hälsar Kulturstiftelsen Tjuls station
och Sanda hembygdsförening.*

Ur minnenas arkiv Del 40

Av Henna Carlsson

Vill här berätta om Valbyte fiskeläge och dess historia. Vid laga skifte 1860 avsattes mark från Lekarve hemman för att användas som fiskeplats. Detta blev Valbyte fiskeläge, här fanns 16 strandbodar med tillhörande gistrum, där man hängde näten vid avplockningen av fisken och även torkade näten, särskilt strömmingsgarnen, som var 4 meter djupa. Fisket på den här tiden var en viktig del för befolkningens överlevnad. Eftersom platsen ligger i Sanda, var det även folk från närliggande socknar som etablerade sig här och byggde strandbod, de ville vara med för att säkra vinterfisken, för under svåra vintrar var fisket nedlagt. Den tidens båtar var två- och tremänningar som drevs med åror och segel.

Vid dessa fiskelägen gjorde man av stock och sten, armar ut från stranden och mellan dessa skapade man båtplatser, som kallades länningar. Det var som regel två till tre man i varje båtlag, för att hjälpas åt vid sättning och dragning. Särskilt på våren och hösten, när det var fint väder och bra tillgång på fisk, när strömmingen lekte, kunde fångsterna bli så stora att det var svårt att bärga näten. En annan fisk med god tillgång var torsken, som man fångade med angel = lina med krok och bete, löja användes för det mesta. Pilken var mycket vanlig, när man snabbt ville ha ett mål mat.

Verksamheten var mycket intensiv på strandbacken på morgnarna när fiskarna kom iland. Många ville köpa fisk för att åka runt och sälja, både med häst och vagn, en del med en sockerlåda på paket hållaren, för att få vara med och tjäna någon krona. När det gällde vinterfisken köptes större mängder för insaltning till vinterbehov. I början på trettioalet var jag med min far och hämtade 40 - 50 valar strömming. 1 val = 80 st, 1 kast = 4 stycken. Även torsk köptes in för saltning. Här kom byteshandeln med de större gårdarna in i bilden, bonden fick fisk och fiskaren fick spannmål till brödet.

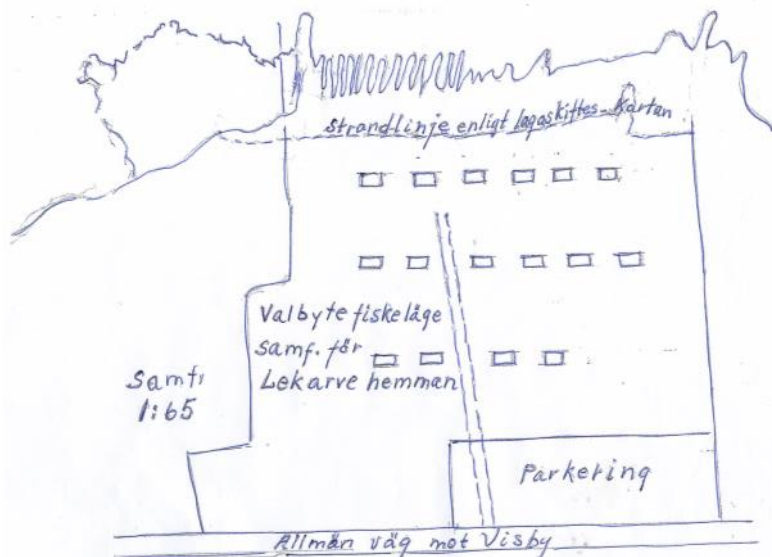
För att säkra fiskelägets hävd och ordning bildades en förening med en styrelse på minst fem personer. År 1886 beslutade styrelsen om och ingick med förslag till stadgar på 13 paragrafer för godkännande av länsmyndigheten. De personer som undertecknade dessa hand-

lingar var O J Olsson och Fredrik Myrgren. I dessa stadgar ingick inte bara Valbyte utan även Bibos och Gnisvärds fiskelägen. Strömmingsfiskets bedrivande ute på djupet var också reglerat i stadgarna, även speciella regler för Gnisvärds fiskeläge. Ordningsmän, minst två på varje plats valdes på två år i taget. De skulle även sköta lägets ekonomiska och andra angelägenheter samt tillse renligheten och att fylleri icke förekom. Det går inte att här i detalj återge samtliga saker som vidrörde det mesta hur man gemensamt verkade inom området. Är någon intresserad finns stadgarna hos Västergarns hembygdsförening.

Längre tillbaka i tiden eldade man på en sten på stranden när fiskarna var ute på natten för att de skulle hitta hem. Detta arbete lämnades ut på auktion till den som lämnade det lägsta priset, som regel någon äldre person i närheten.

En fråga som vi ofta står inför är: Vad betyder Valbyte? De gamla har ofta berättat att ordet kommer från byteshandeln mellan fiskaren och bonden, det är inte sant. Enligt språkforskare skall ordet vara Vardbyte = Vårdbyte, vilket går tillbaka till vårdkasarnas tid, där man byter signaler.

Fortsättning i nästa nummer

□ = strandbod

Vårvandringar längs med vägarna i Sanda

Vi fortsätter att vandra längs med Sandas vägar tillsammans med Anki Wallin och andra som vet mycket om husen och de människor som bott där. Ännu finns några sträckor kvar att utforska.

Tisdag 19 maj kl. 18.00

**Vi vandrar från Skallbjörk mot Bjästavs
Samling vid Skallbjörk**

Tisdag 2 juni kl. 18.00

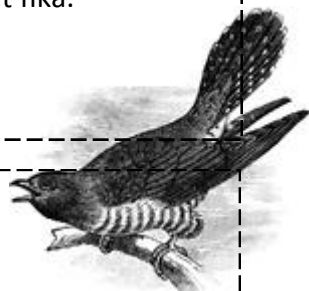
**Vi vandrar från Boterarve mot Bjästavs
Samling vid Gunilla Bremer**

som kommer att berätta en hel del om sitt hus

Sträckorna är korta men det finns mycket att berätta så det tar sin tid. Därför föreslår vi att du tar med litet fika.

VÄLKOMNA!

Sanda hembygdsförening

Gökotta

Söndagen 31 maj kl. 08.00

vid Petarve vattensåg

Sanda hembygdsförening inbjuder till en liten samling vid vattensågen, då vi pratar, dricker kaffe och kanske grillar en frukostkorv.

Någon kanske vill ta en promenad längs med ån.

Grillen är i gång men du får ta med din egen mat. Kanske får vi höra göken men hembygdsföreningen lämnar ingen garanti på det.

VÄLKOMNA!

Till Sanda prästgård flyttar i slutet av maj månad
pastorsadjunkt Jael Ahlin med familj.

Därför anordnas

Försäljning i Sanda prästgård

Lördagen den 16 maj 2015 kl. 10.00 - 14.00

Div. möbler, böcker, tavlor, dukar m.m.

Sanda, Västergarn och Mästerby församling.

Familj med hästar sökes!

"Trevlig familj med hästar sökes i Sanda av 12-årig hästtokig tjej, sommarboende på Gotland. Vill gärna hjälpa till med skötning av hästar och stallysslor. Har ridit sedan 5 års ålder och skött de största hästarna i stallet hemma i 2 år. Hör gärna av er på tel. 070-7178000."

TACK, TACK, TACK!!!

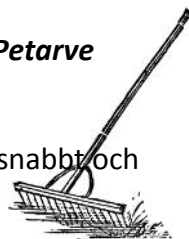
Sanda hembygdsförenings styrelse tackar

Susanne och Jonas Norragård m.fl. samt ölbryggargänget som anordnade temafesten Rysk afton den 18 april

Många tack också till

Alla som hjälpte till med fagningen vid Petarve och Sanda bygdegård.

Tack vare att ni kom och hjälpte till gick det snabbt och lätt att få det fint.

Gökotta och härlig frukostbuffé

Söndagen den 17 maj kl. 07.00 vid hembygdsgården

samlas de som vill gå en liten promenad för att njuta av våren och se och lyssna på fåglarna i omgivningen.

Bertil Karlsson visar och pekar!

Mellan kl. 8.00-9.00 serveras en härlig frukostbuffé i hembygdsgården, dit alla är välkomna, även de som inte kan eller vill följa med på fågelpromenaden. Kostnad: 40 kr/person.

VÄLKOMNA!

Välkomna till socknen!

Efter att ha bott två månader i familjen Göthmans underbara bulhus fick vi äntligen i slutet av mars flytta in permanent i vårt renoverade hus vid **Sanda Lekarve 714**.

Vi är 60-plussarna **Solveig och Björn Kjellström** och våra snart 12-åriga innekatter Platon och Sudden. Vi kommer från fastlandet, närmast från Färingsö i Mälaren. Närheten till havet och stillheten fick oss att lämna "grodhavet" för Västergarn och Östersjön.

Björn jobbar på distans med logistikarbete för turistbussföretaget Westinbuss i Stockholm. Solveig har blivit pensionär (om än motvilligt) med visst distansarbete åt ÅF i Stockholm.

Bland intressen kan nämnas djur o natur, konst, musik o litteratur, god mat o dryck, samt inte minst allt som hör Skottland till, och som vi bägge två tycker om att resa när tillfälle ges. Solveig älskar att segla och läsa, Björn har tidigare varit aktiv i ishockeysammanhang på för- enings- och distriktsförbunds nivå och då ofta besökt Gotland. Björn har även nyligen börjat spela golf och tillhör numera Wisby Golfklubb.

Vi har blivit så väl mottagna i byn och känner som att vi hittat hem.

Västergarns hembygdsförening hälsar på detta sätt er också varmt välkomna!

Tennisbana i Västergarn

En-Tout-Cas fin grusbana.

Infart där cykelbanan slutar.

Bokningslista vid banan.

Pris 120:-/tim.

Klar för spel i slutet av Maj-2015

Välkomna!

Vad händer i Sanda och Västergarn?

MAJ 2015

- Lör 2 11-16 **Loppis** i *Sanda bygdegård*.
- Lör 2 13.00 **Invigning** av *vandringsleden* mellan Sanda och Eskelhem. Sid. 1
- Sön 3 13.00 **Gudstjänst** i *Sanda kyrka*. Pastoratsorkestern.
- Sön 10 13.00 **Temamässa "folkton"** i *Mästerby kyrka*. Anna-Karin Renard, fiol, flöjt, sång.
- Tors 14 11.00 **Musikandakt** i *Sanda kyrka*. Sanda & Klinte kyrkokörer.
- Lör 16 10-14 **Försäljning** i *Sanda prästgård*. Sid. 5
- Sön 17 07.00 **Gökotta** och **fågelpromenad** vid *Västergarns hembygdsgård*. Sid. 6
- Sön 17 8.00-9.00 **Frukost** i *Västergarns hembygdsgård*. Sid. 6
- Sön 17 13.00 **Gudstjänst** och kaffe i *Klockargården* intill Västergarns kyrka.
- Tis 19 18.00 **Vandring** från Skallbjörk mot Bjästavs. Samling *Skallbjörk*. Sid. 4
- Tors 21 17.50-18.20 **Bokbussen** stannar vid *Sanda bygdegård*.
- Tis 26 **Bokbussen** kommer till *Sanda skola*. Ring 204433, 204434 eller 070-4477447 för exakta tider. Alla är välkomna att besöka bokbussen vid skolan.
- Sön 31 08.00 **Gökotta** vid *Petarve*. Sid. 4

JUNI 2015

- Mån 1 19.00 **Styrelsesammanträde** Sanda Hbf i *Sanda bygdegård*
- Tis 2 18.00 **Vandring** från Boterarve mot Bjästavs. Samling vid *Gunilla Bremer*. Sid. 4
- Lör 6 **Allmogeåtens dag** vid *Kovik*
- Sön 7 13.00 **Spelmansstämma** i *Sanda prästgårdspark*. Sid. 9

Kovik i sommar

6 juni: Allmogeåtens dag

Varje onsdag i juli: Guidade turer i Koviks
Fiskerimuseum.

Spelmansstämma

i prästgårdsparken i Sanda

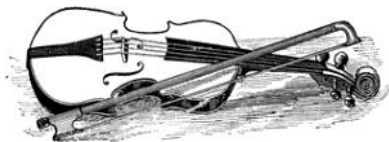
Söndag 7 juni från kl. 13.00

Musik i parken och kyrkan.

Försäljning av kaffe och grillat

Kl. 13.00 startar stämman med en spelmannsmässa i Sanda kyrka.

*Arrangörer: Svenska kyrkan, Spelmansförbundet,
Sanda hembygdsförening och Stensös.*

Årsmöte med Västergarns hembygdsförening

Söndag den 22 mars samlades trettioålet västergänningar till årsmöte i hembygdsgården i Gamla skolan. Avgående ordförande Ingela Penje hälsade välkomna och överlämnade klubban till årsmötets ordförande Roland Johansson.

Sedvanliga årsmötetsförhandlingar. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet och Ingela Penje redogjorde för verksamhetsåret med en snygg bildpresentation.

Det har varit ett aktivt år:

Vårröjning vid Gamla skolan; vinprovning på våren och ölprovning på hösten; sedvanlig Valborg vid Valbyte; workshops: smycketillverkning, tovning, skulptur i pappersmassa, stickkafé; gökotta; vandring runt Västergarnsvallen med Henry Tham; släkrensning vid badplatsen i hamnen; sockendag; konsert med Smaklösa med över tusen besökare. En känsla av gamla tider då Västergarns festplats var en av de mest besökta; lammfest; kyrkogårdsvandring med Henna Carlsson; besök av Eva Sjöstrand, som berättade om öns kyrkor; återkommande tisdagsvandringar; afternoon-tea...

Och arbetet med Bygdeband fortsätter.

Hembygdsgården, fast vi säger gärna "Gamla skolan", har interiört fått en liten makeup. "Svarta tavlan" är tillbaka i renoverat skick, skolfrökens klocka tickar, tavlor har hängts om och en ny ritning av Gamla skolan, som Kjell-Åke Vigström gjort har kommit på plats. Snyggt!

Kaffe med pirvittar och Håkans toscakaka.

Till ny styrelse valdes:

Ordförande: Ingela Penje, vice ordförande: Per Widing, kassör: Bar-

bro Vigström, sekreterare: Carina Widing.

Ordinarie ledamöter: Maj-Gun Bäckman, Håkan Nordenberger, Kjell-Åke Vigström.

Suppleanter: Åke Andersson, Harald Norbelie, Anne-Louise Karlsson, Håkan Westberg och Caroline Gränefjord.

Revisorer: Ulf Wassdahl, Christer Winzell.

Årsmöten brukar väl inte tillhöra de mest spännande av möten man kan vara med om, men vi får nog säga att årets upplaga var utomordentligt trevlig. Alla ser fram mot det nya verksamhetsåret.

Roland Johansson svingade ordförandeklubban med sedvanlig ackuratess!

Harald Norbelie

Gamla bron

Västergarns Hembygdsförening

www.hembygd.se/vastergarn www.vastergarn.info

Medlem i Föreningen är alla boende i Västergarn med omnejd, som vill verka för föreningens syfte och ändamål" (Ur stadgarna)

Hembygdsföreningens verksamhet skall främja socknens kulturella och sociala liv genom olika säsongsaktiviteter; kultur då och nu, vård av Hembygdsgårdens lokaler och Valbyte samt främja friluftsliv.

Ambitionen är ett levande Västergarn med Omnejd.

Hembygdsföreningen ordnar varje år några uppskattade och trivsamma träffar, som:

Valborg, Gökotta, Visaftnar, Konstutställning, Sockendag, Lammfest och Stickkafé.

Se Sandpappret eller Hembygdsföreningens hemsida för aktuell information. I föreningen pågår ett kontinuerligt arbete med Bygdeband där några eldsjälarna i socknen samlar och lägger in nya och gamla bilder, dokument om platser, hus, människor och händelser i bygden, gå gärna in på

www.bygdeband.se och sök på Västergarn.

Kommande aktiviteter

Promenader saml HG

Varje tisdag kl 8.00

Gökotta, hembygdsgården

17 maj kl. 7.00

Frukost, hembygdsgården

17 maj kl. 8-9

Vid ev. sena ändringar kring alla våra aktiviteter som inte hinner gå ut i Sandpappret hänvisar vi intresserade till den inglasade skylten utanför hembygdsgården där senaste aktuell information finns tillgänglig.

För sommaruthyrning av lägenheten i hembygdsgården kontakta: vastergarn.hembygdsforening@hotmail.com

För uthyrning annan tid samt uthyrning av samlingslokalen, kontakta Maj Nilsson majgoran@telia.com tel 0498-245101, alt Kjell-Åke Vigström tel 0498-24 50 85

**Stöd Hembygdsföreningen genom att köpa andelar.
BG: 569-4369 Clearingnr: 0855-6 SWISH: 123 188 6944**

UNEA

Hemtjänster AB

UNEA arbetar i små personalgrupper som ger en god kontinuitet, en kontaktperson som utför dina insatser och som vet hur du vill ha det i ditt hem!

UNEA bjuder till fest två gånger per år, i december har vi julfest och vid midsommartid så samlas vi för gemensamt. Trevligt att få samlas och umgås med varandra.

UNEA är ett kundval inom kommunal hemtjänst, det kostar inte mer att välja oss! För att välja UNEA tar man kontakt med sin handläggare.

Vi finns i:

Klintehamn Sanda Västergarn

Tofta Eskelhem Mästerby Hejde Fröjel Hemse

Vi utför även städ (RUT skatteavdrag)

betala halva priset direkt, resterande fakturerar vi skatteverket.

Välkomna

Har du frågor, ring Ulrika M Nysell 0498-24 03 58

Rauk Maskin

Nu har vi även **aluminiumställning** för inom och utomhusbruk.

Se hemsida för mer info.

Pris från 75kr/dygn

Vi hyr ut inom

Entreprenad • Bygg • Trädgård • Verkstad

www.raukmaskin.se

Bokning 0707-509914 Support 0707-506550

Uppskattad konsert med sånger av Artur Eriksson

Väte kyrka var fullsatt på lördagskvällen den 18 april. Orsak: Klinte-Sanda kyrkokörer tillsammans med Hemse missionskyrkas kör bjöd på en konsert med sånger tonsatta och arrangerade av sångarpastorn Artur Eriksson. Det var ett gediget program som de båda körerna enskilt och gemensamt övat in under vintern.

Artur Eriksson verkade som pastor inom Svenska missionsförbundet på södra Gotland på 40- och 50-talet. Han var dirigent i Gotlands Missionsförbunds sångarförbund och sånglärare vid Hemse folkhögskola 1946–1949. 1960 deltog han i Hylands hörna med sången "Ovan där" och han låg på Svensktoppen i tolv veckor med Dan Anderssons "Till min syster" år 1970.

Körerna leddes av Olof Stenström och Anna-Carin Jonsson. Solister var Elisabeth Nyroth, Karin Nilsson, Kristina Broberg, Eric Berg och Torsten Jacobsson. Programmet framfördes också i Hemse missionskyrka på söndagen 19 april, fullsatt även där. /GM/

STENHUSE GÅRD

Boka in Gårdsloppis 2015!

Kom och sälj eller fynda!

Lördag 11 juli, kl 10-16

Den 11 juli ordnar vi för femte året i rad en gårdsloppis hos oss på Stenhuse gård. Passa på att vårstäda garage, vind och källare och boka en plats för att sälja. Tillsammans kan vi få till en stor och rolig loppis. Ta med eget bord. Vi kommer att vara under tak i den rymliga maskinhallen, så det blir både regnsäkert och solsäkert!

Vi ordnar försäljning av kaffe med dopp och korb med bröd och annonserar om loppisen i GT och GA. Gårdsbutiken är öppen som vanligt och säljer nylockade bär, bröd, glass, läsk och annat gott.

Boka gratis säljplats genom att skriva upp dig på en lista som finns i gårdsbutiken. Du kan också ringa och prata med Martin Preis på telefon 070-760 27 37 eller skicka ett mail till achtung@tele2.se

Tipsa om loppisens facebookside:
[facebook.com/GardsloppisStenhuseGard](https://www.facebook.com/GardsloppisStenhuseGard)

Säsongen fortsätter med nya härliga saker från odlingarna.
Gårdsbutiken i Sanda är som vanligt öppen året om.
Vardag 9-18, lördag och söndag 9-15. Telefon 070-731 23 16.

Om batterijakt och primörer...

För ett tag sedan kom en grannflicka till oss och undrade om vi hade några batterier som hon kunde få. Hon och hennes klass deltog i Batterijakten, en tävling som går ut på att samla in så många förbrukade hushållsbatterier som möjligt. På Gotland deltog 10 klasser i åk 4, de samlade in 2507 kg. Bäst på ön var Terra Nova med 22,7 kg/elev. På fjärde plats kom åk 4 i Sanda skola som samlat in 19,8 kg/elev. Bravo Camilla och ni andra i Sanda skola åk 4. (Källa: helagotland.se)

Nu är det primörtid, jag är ägare till två av dem i min trädgård, ramslök och kirskaål, så mycket så det kan räcka till halva socknen, tror jag. Men inte har jag använt mina primörer särskilt mycket, kirskaålen svär jag mest över. I år har jag dock börjat använda min ramslök, jag ser ju vad den är värd i socknens gårdsbutik och inte smakar den illa, nej, den är god, har precis nu gjort en soppa med fänkål, potatis och ramslök. Den skall mina födelsedagsgäster få smaka i morgon. Vill ni ha lite ramslök så hör av er.

Gunvor

ANNONSERING

Hel sida A5: 300 kr

Halv sida: 150 kr

1/4 sida: 75 kr

Föreningsaktiviteter: Gratis

BOKA SANDA BYGDEGÅRD

Ring Åsa Sjögren 0498-242016

MEDLEMSAVGIFTER 2015

Sanda hembygdsförening -

Familj: 100 kr - Enskild: 50 kr

Postgiro 28 65 38-4

Sanda IF - 100 kr

Bankgiro 5331-0819

Nästa nummer av Sandpappret utkommer i slutet av vecka 23

MANUS IN SENAST 29/5

Lämnas till hembygdsföreningens styrelse eller Gunvor Malmros

Tfn: 0498-242113 E-post: gunvor.malmros@telia.com